

راهنمای کشوری اخلاق در نشر آثار

پژوهشی علوم پزشکی

غیر
قابل استناد

مقدمه

رشد روز افزون دانش پزشکی مدیون تلاش هرروزه پژوهشگران و محققان این حیطه در انجام پژوهش های گوناگون در جهت پاسخ به سوالات موجود و حل معضلات حوزه سلامت است. رعایت استانداردهای اخلاقی در همه مراحل از طراحی تا اجرا و انتشار نتایج پژوهش های زیست پزشکی دغدغه اصلی همه ذی نفعان از جمله سیاست گذاران، سردبیران نشریات و نهایتاً پژوهشگران حیطه ها و رشته های مختلف علوم پزشکی بوده است. در این راستا فعالیت های فراوانی در سطح بین المللی در جهت افزایش اطمینان از رعایت استانداردهای اخلاق در انتشار آثار پژوهشی صورت گرفته است. سازمانهای بین المللی متولی اخلاق نشر از جمله کمیته بین المللی اخلاق نشر^۱ (COPE) و یا کمیته بین المللی سردبیران نشریات پزشکی^۲ ICMJE از سالیان پیش با ارائه راهنمای گوناگون سعی در اشاعه فرهنگ رعایت اصول اخلاقی در انتشار پژوهش های پزشکی داشته اند. در سطح ملی نیز کمیته ملی اخلاق در پژوهش های زیست پزشکی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی به عنوان مرجع ملی مسایل مرتبط با اخلاق در پژوهش های زیست پزشکی کشور در راستای وظایف ذاتی خود و در جهت ایجاد شفافیت و وحدت رویه در کشور و نیز هماهنگی بیشتر با استانداردهای بین المللی این دستورالعمل را در ؟؟ فصل و ؟؟ ماده به تصویب رسانده است. از زمان ابلاغ، این دستورالعمل جایگزین دستورالعمل قبلی اخلاق در انتشار آثار پژوهشی خواهد شد و برای کلیه ذی نفعان از جمله محققین، مدیران و دانشجویان تحصیلات تکمیلی لازم الاجرا خواهد بود. کمیته هایی که بر اساس دستورالعمل رسیدگی به تخلفات پژوهشی مصوب شهریورماه ۱۳۹۴ مجاز به رسیدگی به سوعرفتارهای پژوهشی هستند، لازم است این دستورالعمل را در موارد مربوط مبنای قضاوت در مورد شکایات واصله و موارد در دست بررسی قرار دهد. دیرخانه کمیته ملی اخلاق در پژوهش های زیست پزشکی وزارت متبوع مسؤولیت نظارت بر حسن اجرای این دستورالعمل است.

¹ Committee on Publication Ethics

² International Committee of Medical Journals Editors

فصل اول: تألیف (Authorship)

ماده ۱-۱: فردی مؤلف یک مقاله محسوب می شود که چهار شرط را بطور همزمان دara باشد. شروط ۱ و ۲ خود دارای زیرمجموعه هایی هستند که بین آنها عبارت "یا" وجود دارد که نشان دهنده این امر هستند که دارا بودن هر کدام از آن زیرمجموعه ها جهت حصول شروط ۱ یا ۲ کفايت می کنند. لکن بین شروط اصلی ۱-۴ عبارت "و" وجود دارد که تأکید می کند مؤلف مقاله بایستی هر چهار شرط ۱ و ۲ و ۳ و ۴ را بصورت همزمان دارا باشد:

شرط ۱: فرد بایستی همکاری مؤثر و قابل توجهی در حداقل یکی از زیرمجموعه های ذیل داشته باشد:

الف: ارائه ایده اولیه پژوهشی یا طراحی مطالعه یا

ب: جمع آوری داده ها یا

ج: آنالیز داده ها یا

د: تفسیر داده ها

شرط ۲: فرد بایستی در نوشتمن نسخه اولیه مقاله همکاری داشته باشد یا در بازبینی نوشتمن اولیه همکاری کند به گونه ای که متن از لحاظ محتوای علمی دستخوش تغییر و تکامل گردد.

شرط ۳: نسخه نهایی مقاله را مطالعه کرده و آنرا تأیید نماید.

شرط ۴: بایستی مسئولیت پاسخگویی در مقابل کلیه جنبه های انجام پژوهش منجر به اثر پژوهشی از جمله مسئولیت رعایت استانداردهای اخلاقی در طراحی، انجام و انتشار اثر پژوهشی را بپذیرد به گونه ای که کلیه سؤالاتی که در مورد صحت یا قوام پژوهش و نوشتمن آن ممکن است بروز نماید را بتواند بدرستی بررسی و حل نماید. فرد بایستی یا اینکه خود مراحل گوناگون کار را انجام داده باشد یا از درستکاری و توانمندی علمی کسانی که مراحل مختلف کار را انجام داده اند اطمینان خاطر داشته باشد.

تبصره ۱: کلیه افرادی که شرایط تألیف را دارند (یعنی شروط ۱ و ۲ و ۳ و ۴) بایستی نامشان در قسمت مؤلفین مقاله ذکر گردد و حذف نام آنها از لیست غیر اخلاقی است.

تبصره ۲: افرادی که چهار شرط تألیف را بصورت همزمان دارا نیستند شرایط مؤلف بودن را ندارند و ذکر نامشان در لیست مؤلفین غیر اخلاقی است.

تبصره ۳: این شرایط در مورد تیم های پژوهش که دارای اعضای متعدد میباشند نیز صدق می نماید و صرف عضویت در گروه پژوهشی و یا وجود نام فرد به عنوان همکار طرح پژوهشی شرایط لازم برای نویسنده بودن را ایجاد نمی کند.

ماده ۱-۲: در مورد پژوهش های بزرگ که تعداد افراد شرکت در تحقیق زیاد و احتمالا از لحاظ مکان های فیزیکی در مناطق مختلف می باشند اسم هر فرد بعنوان همکار (contributor) می تواند در مقاله ذکر گردد. فرد همکار، مؤلف محسوب نمی گردد

تبصره: مشاورین آمار و اپیدمیولوژی که فقط در طراحی مطالعه یا آنالیز داده ها همکاری می کنند طبعاً دارای چهار شرط همزمان نیستند و لذا نمی توانند تنها به صرف همکاری جزو لیست مؤلفین قرار گیرند حتی اگر حق الزحمه ای نیز بابت کار خود دریافت نکرده باشند.

ماده ۱-۳: مؤلف طرف مکاتبه (corresponding author) فردی است که وظیفه پاسخگویی به مکاتباتی که از طرف مجله انجام می گیرد را به وکالت از سایر مؤلفین بعهده دارد. این فرد بایستی بعنوان یک رابط بین مؤلفین و عوامل دفتر مجله از قبیل سردبیر، داوران و غیره عمل نماید. نقش این فرد بیشتر یک نقش اجرایی است و در پاسخگویی به سوالات مطرح شده توسط مجله نظرات کلیه نویسندگان را با مشورت با آنها جمع آوری کرده و به صورت واحد به مجله ارائه می کند. این فرد در واقع مؤلف مسئول پاسخگویی به سوالات مجله است و نه به تنهایی مسئول قوام و صحت پژوهش و گزارش آن.

تبصره: مؤلف طرف مکاتبه بایستی از میان مؤلفینی انتخاب شود که توان و وقت کافی جهت ایجاد پل ارتباطی لازم بین سایر مؤلفین و مجله را دارا باشد لذا داشتن رتبه دانشگاهی بالاتر و یا توان علمی بالاتر در این زمینه الزامي نیست.

تبصره: مؤلف اول می تواند مؤلف طرف مکاتبه نیز باشد.

ماده ۱-۳: ترتیب نام مؤلفین براساس توافق جمعی مؤلفین خواهد بود و فردی که بیشترین میزان همکاری را براساس شرایط

چهارگانه فوق دارا باشد نویسنده اول خواهد بود.

تبصره: رتبه دانشگاهی افراد، جایگاه علمی، شهرت ملی و جهانی مؤلفین نقشی در ترتیب نام مؤلفین نخواهد داشت.

ماده ۴-۱: در صورت عدم توافق مؤلفین در مورد ترتیب قرار گرفتن نامشان در لیست مؤلفین، لازم است درخواستی با امضای تمام نویسنده‌گان که میزان همکاری دقیق هر فرد در آن ذکر شده باشد به کمیته اخلاق در پژوهش دانشگاه تصویب کننده طرح پژوهشی منجر به تولید مقاله مربوطه ارسال گردد. رای کمیته مذکور برای همه ذی نفعان لازم الاجرا است.

ماده ۵-۱: از کلیه افرادی که در طراحی، جمع آوری داده‌ها، نوشتمندان یا سایر مراحل تحقیق و پژوهش همکاری مؤثر داشته ولی همه چهار شرط لازم جهت تألیف را دارا نمی‌باشند بایستی در قسمت "تقدیر و تشکر" مقاله (در صورت موافقت افراد مذبور) سپاسگزاری شود.

تبصره ۱: صرف تهیه بودجه پژوهشی، ایجاد امکانات آزمایشگاهی، و انجام آزمایشات مربوط به بیماران یا نمونه‌های پژوهش یا آنالیز داده‌های مقالات به تنهایی، خواندن عکس‌های رادیولوژیک، پاتولوژیک و غیره و یا ارجاع بیماران از کلینیک‌ها به پژوهشگران به تنهایی منجر به درج نام انجام دهنده در لیست مؤلفین نخواهد شد.

ماده ۶-۱: در مقالاتی که از پایان نامه‌های دانشجویی منتج می‌گردد نیز مؤلفین اعم از دانشجویی مربوطه، استاد(ان) راهنماء، استاد(ان) مشاور و غیره نیز بایستی کلیه شروط چهارگانه ذکر شده را دارا باشند.

تبصره ۱: صرف عنوان دانشجو، استاد راهنماء، یا استاد مشاور دلالت بر حق نامبرداری برای ثبت در لیست مؤلفین نخواهد بود لکن این افراد حق دارند که مشارکت آنها جهت تبدیل پایان نامه به مقاله و لذا کسب هر چهار شرط تألیف خواسته شود. لازم است سابقه این درخواست به صورت مكتوب ثبت گردد.

تبصره ۲: در صورت استنکاف دانشجو، استاد راهنماء، یا استاد مشاور جهت همکاری لازم و عدم قبول مسئولیت جهت تبدیل پایان نامه به مقاله ذکر نام فرد در مقاله توجیه اخلاقی ندارد. سایر افراد مشارکت کننده در انجام پژوهش می‌توانند نسبت به نوشتمندان مقاله اقدام نمایند اما قبل از آن بایستی تلاش‌های متعدد جهت تماس با فرد مذکور (از طریق پست الکترونیکی، پیامک، تماس تلفنی یا راههای دیگر) و عدم تمایل فرد یا عدم پاسخگویی وی مستند گردد.

تبصره: در صورتی که دسترسی به برخی از افراد حایز شرایط تالیف ممکن نباشد، آن دسته از نویسندهان که مایل به انتشار مقاله هستند لازم است تمام تلاش خود را برای دسترسی به فرد مذکور به عمل آورند و در صورتی که باز هم فرد یا افراد مذکور در دسترس نباشند، مقاله تنها در صورتی قابل انتشار خواهد بود که این موضوع مورد تایید کمیته اخلاق قرار گیرد. به هر حال نام هیچ فردی بدون اطلاع وی و تایید متن نهایی مقاله نباید در لیست نویسندهان قرار گیرد.

تبصره ۳: افرادی که به صورت حرفة ای نوشن مقالات پزشکی را انجام می دهند (medical writers) تا هنگامی که فقط در امر نوشن (شرط دوم) دخالت داشته باشند و اجد شرایط تألیف نیستند حتی اگر حق الزحمه ای نیز بابت خدمت خود دریافت نکرده باشند.

تبصره ۴: نوشن حرفة ای مقالات پزشکی به خودی خود غیر اخلاقی نیست ولی انجام دهنده این کار بایستی صبغه و توانمندی پژوهشی داشته و با کلیه اصول اخلاقی مرتبط با نشر پزشکی آشنا باشد و این امر به تایید کمیته اخلاق منطقه ای رسیده باشد. افراد یا موسسات مذبور بایستی آدرس و وسیله تماس مشخص داشته و در هر زمان پاسخگوی خدماتی که انجام می دهند باشند.

تبصره ۵: صرف عدم دریافت حق الزحمه در هر کدام از مراحل چهارگانه تألیف دلالت بر درج نام فرد در لیست مؤلفین نخواهد کرد.

ماده ۱-۷: ذکر وابستگی آکادمیک (Affiliation) غیر واقعی جهت افزایش صوری انتشارات مرکز تحقیقاتی، مؤسسه، یا دانشگاه خاص اخلاقا غیر قابل قبول است.

ماده ۱-۸: حذف نام کسی که شرایط چهارگانه تألیف را دارا می باشد اما نامش از لیست مؤلفین به هر دلیل حذف شده باشد) نویسنده شبح [Ghost Author] اخلاقا مردود و تخلف پژوهشی محسوب می شود.

ماده ۱-۹: اضافه کردن نام کسی که شرایط چهارگانه تألیف را دارا نیست اما نامش بهر دلیل در لیست مؤلفین ذکر گردیده (نویسنده میهمان [Guest Author]) اخلاقا مردود است. مسؤولیت اخلاقی این مورد با همه افرادی است که با اطلاع نامشان در زمرة نویسندهان نوشته شده است.

تبصره: ریاست بخشن، گروه، دانشکده، دانشگاه و مرکز تحقیقاتی و یا داشتن سمت کارشناسی و مدیریتی در هر سطحی بخودی خود منجر بر مالکیت داده های موجود در آن مجموعه و لذا درج نام در لیست مؤلفین مقالات منتج شده از آن داده ها نخواهد شد. هر گونه الزام مستقیم و غیر مستقیم افراد مراجعه کننده برای استفاده قانونی از اطلاعات، نمونه ها و داده ها که در قالب یک طرح پژوهشی مورد تصویب قرار گرفته باشد سوء استفاده از موقعیت بوده و تخلف پژوهشی محسوب می گردد.

ماده ۱-۱۰: حذف نام یکی از مؤلفین یا اضافه کردن نام افراد در لیست مؤلفین پس از ثبت مقاله در دفتر مجله و قبل از انتشار مقاله امکان پذیر است در صورتی که کلیه نویسندها با ارسال نامه به سردبیر دلیل منطقی برای درخواست خود ذکر کنند و بتوانند اثبات نمایند که فرد اضافه یا حذف شده به چه دلیل حائز شرایط تألیف یا فاقد آنست.

تبصره ۱: کلیه نویسندها بایستی نامه مذبور را امضا کنند بخصوص فردی که نامش قرار است حذف شود یا اضافه شود بایستی جزء امضاکننده نامه باشد.

تبصره ۲: در صورتی که اختلافی بین نویسندها در این مورد حاصل شود موضوع به کمیته اخلاق در پژوهش دانشگاه مورد نظر ارجاع می گردد تا حسب مورد تصمیم گیری شود.

فصل دوم: تضاد منافع

ماده ۲-۱: تضاد منافع (conflict of interest) به معنای هرگونه ارتباط مالی یا شخصی است که بتواند بر قضاوت فرد (اعم از نویسنده، داور، یا سردبیر) بصورت نامناسب تأثیر بگذارد.

ماده ۲-۲: نویسندها بایستی کلیه منابع مالی و هر نوع ارتباط شغلی یا مالی که می تواند بالقوه بر نتایج پژوهش یا ارائه گزارش آن مؤثر باشد را بصورت شفاف در قسمت "تضاد منافع" مقالات ذکر نمایند.

ماده ۲-۳: وجود بالقوه تضاد منافع به خودی خود تا هنگامی که بصورت عملی منجر به تأثیر نامناسب بر ارائه نتایج پژوهش، یا انجام داوری یا انجام وظایف سردبیری نشود یک ایراد اخلاقی محسوب نمی شود لکن بایستی به صورت شفاف به اطلاع افراد ذینفع شامل خواننده مقالات و غیره رسانده شود.

ماده ۲-۴: اعضاء هیئت تحریریه مجلات اگر در هنگام بررسی مقالات در جلسات هیئت تحریریه متوجه تضاد منافع خود با مقالات در حال طرح شدند بایستی اخلاقاً موضوع را به سردبیر اطلاع دهند.

پژوهش‌شناسان

فصل سوم: دستکاری در تصاویر

ماده ۱-۳: دستکاری در تصاویر (Image manipulation) به معنای هر نوع دستکاری در انواع عکس های رادیولوژیک، پاتولوژیک، آزمایشگاهی و غیره است که منجر به فریب خوانندگان از طریق نمایش تصاویر غیر واقعی یا الفا وجود یافته های غیر واقعی در تصاویر می گردد.

تبصره: دستکاری در پشت زمینه عکس ها، دستکاری در *blob*ها ، پاک کردن یا اضافه کردن یک ویژگی خاص و یا دستکاری غیرمعمول و بیش از حد در رنگ ها یا شفافیت عکس ها که به قصد فریب خوانندگان صورت می گیرد از مصادیق این عمل غیراخلاقی است.

فصل چهارم: انتشار مضاعف

ماده ۱-۴: انتشار مضاعف (duplicate publication) به معنای نشر مجدد مقاله ای که اطلاعات کامل آن قبلاً به چاپ رسیده است مجاز نمی باشد.

تبصره ۱: تغییرات مختصر در ترتیب نام نویسنندگان یا در عنوان مقاله یا در خلاصه مقاله نیز مجوز چاپ مجدد مقاله نمی باشد.

تبصره ۲: در صورتی که خلاصه مقاله قبلاً در کنگره ها یا سمینار ها بصورت شفاهی یا پوستر ارائه شده باشد متن کامل مقاله را می توان بعداً به چاپ رساند به شرط آنکه به مسئولین مجله اطلاع رسانی کافی درمورد ارائه قبلی مقاله شده باشد و اطلاعات مذبور به صورت شفاف در کنار مقاله اصلی به خوانندگان نیز منتقل گردد.

تبصره ۳: چاپ یک مقاله به دو زبان مختلف در صورتی مجاز است که هر دو سردبیر از روند مربوطه آگاهی داشته و رضایت داشته باشند و بعلاوه در مقاله دوم به خوانندگان اعلام شود که مقاله قبلاً یک بار به زبان دیگری منتشر شده است.

(به همراه آدرس مقاله اول سال چاپ و شماره صفحات مربوطه) در هر صورت نویسنده فقط تقاضای امتیاز چاپ یک مقاله را می تواند به دانشگاه محل کار خود ارائه دهد.

پژوهش‌نامه دانشجویی

فصل پنجم: انتشارات تکراری (هم پوشان)

ماده ۱-۵: انتشار تکراری (Redundant publication): به معنای چاپ مقاله‌ای که بصورت اساسی و قابل توجه با مقاله چاپ شده قبلی هم پوشانی داشته باشد از لحاظ اخلاقی مجاز نمی‌باشد.

تبصره ۱: چاپ مقالاتی که دارای داده‌های یکسان هستند هرچند متن نگارش شده متفاوت داشته باشند در این طبقه بندی قرار می‌گیرند.

تبصره ۲: افزودن اندکی داده به داده‌های چاپ شده قبلی یا اضافه کردن یک آنالیز آماری به آنالیز‌های قبلی آماری نیز می‌تواند در این طبقه قرار گیرد.

تبصره ۳: در صورت ثبت مقاله‌ای در مجله که احتمال هم پوشانی داده‌ها را دارد توصیه می‌شود کپی از مقاله‌های قبلی نیز به همراه مقاله فعلی به دفتر مجله ارسال گردد و طی نامه‌ای سردبیر در جریان چاپ قبلی مقاله قرار گیرد.

فصل ششم: ثبت همزمان مقالات در دو ژورنال

ماده ۱-۶: ثبت دوگانه مقاله در دفاتر ژورنال‌ها (Double submission) به معنای ثبت یک مقاله در یک زمان در بیش از یک ژورنال می‌باشد که از لحاظ اخلاقی جایز نمی‌باشد.

تبصره: در صورتیکه نویسنده مقاله بخواهد مقاله ثبت شده در دفتر یک ژورنال را به مجله دیگری ارسال کند بایستی ابتدا با نگارش نامه به سردبیر انصراف خود را از ادامه پیگیری مقاله اعلام کند سپس نسبت به ثبت مقاله در ژورنال دوم اقدام نماید.

فصل هفتم: کارآزمائیهای بالینی

ماده ۱-۷: کلیه کارآزمایی های بالینی بایستی قبل از شروع بیمارگیری در یکی از مراکز ثبت کارآزمائیهای بالینی مورد تأیید سازمان بهداشت جهانی از جمله مرکز ثبت کارآزمائیهای بالینی وزارت بهداشت به آدرس www.irct.ir ثبت شوند و ژورنالهای ایرانی نبایستی کارآزمائیهای بالینی انجام شده در ایران را که در مرکز ثبت کارآزمائیهای بالینی ثبت نشده و فاقد شماره می باشند چاپ نمایند.

ماده ۷-۲: سردبیران می توانند با مراجعه به سامانه ثبت راساً از ثبت کارآزمایی بالینی اطمینان حاصل نمایند و به گواهی ثبت ارایه شده بسند ننمایند. در هر حال مسولیت اطمینان از ثبت بر عهده سردبیران مجلات خواهد بود.

فصل هشتم: سرقت علمی/ادبی (Plagiarism)

ماده ۱-۸: استفاده از دارایی های فکری (intellectual property) افراد دیگر بدون ذکر نام یا قدردانی از آنها به منظور فریقتن خواننده که آن دارایی فکری از آن گوینده است سرقت علمی/ادبی محسوب شده و کاملاً غیر اخلاقی است.

تبصره ۱: دارایی فکری می تواند ایده یا متن نگارش شده توسط افراد باشد.

تبصره ۲: در تشخیص سرقت علمی/ادبی بایستی ۵ فاکتور: میزان کپی برداری، میزان نوآورانه بودن مطلب کپی شده، محل کپی شده متن در مقاله، ارجاع دادن یا ندادن به منبع اولیه و همچنین قصد انجام دهنده بر فریب خواننده مورد توجه قرار گرفته و این عوامل توسط یک قضاؤت انسانی بررسی گردد.

تبصره ۳: صرف تکیه بر درصد کپی برداری که توسط نرم افزار های مربوطه گزارش می گردد صحیح نمی باشد.

تبصره ۴: استفاده از نرم افزار همواره بایستی به همراه بررسی ۵ عامل ذکر شده توسط سردبیر مجله همراه باشد.

ماده ۸-۲: در صورتیکه متن کپی شده در گیومه قرار بگیرد و مرجع اولیه آن نیز ذکر گردد از لحاظ اخلاقی بلامانع است.

تبصره ۱: در صورتیکه فرد نتیجه گیری از مطالب دیگران یا جمع بندی و نقل به مضمون از مطالب دیگران را ارائه می کند بایستی منبع (منابع) مورد استفاده بصورت مرجع مشخص ذکر گردد.

تبصره ۲: تغییر جزئی متن مثل تغییر افعال یا تغییر چند کلمه یا جابجا کردن جملات نیز فرد را از اتهام سرفت علمی/ادبی مبرا نخواهد کرد.

ماده ۸-۳: سردبیران نشریات موظف هستند در صورت کشف موارد مربوط به سرفت علمی/ادبی پس از بررسی کامل مورد طبق نسخه فارسی فلوچارت مربوط به سرفت علمی/ادبی منتشر شده توسط کمیته اخلاق نشر (COPE) رفتار نمایند.

تبصره ۱: در صورت نیاز به برخورد جدی با مخالف موارد بایستی با حفظ نهایت محترمانگی به مسئولین پژوهشی مرکز محل کار مخالفین گزارش گردد تا حسب مورد طبق مقررات برخورد گردد.

فصل نهم : حق مالکیت معنوی (کپی رایت)

ماده ۹-۱: استفاده از عکس، جداول، یا قسمت بزرگی از متن مقالات دیگران بدون اخذ مجوز از دارندگان کپی رایت آن مقاله ممنوع است و می تواند منجر به اقدامات قانونی بر علیه فرد گردد.

تبصره ۱: استفاده غیرمجاز از موارد گفته شده می تواند هم مصدق سرفت علمی/ ادبی بعنوان یک مسئله اخلاقی باشد و هم می تواند مصدق نقض کپی رایت بعنوان یک مشکل قانونی باشد.

ماده ۹-۲: در صورت نیاز به استفاده از عکس ها یا جداول چاپ شده در مقالات یا کتب دیگر، نویسنده بایستی با ناشر مجله یا کتاب مذکور که معمولاً صاحب کپی رایت است یا در صورتیکه مقالات در ژورنالهای open access (دسترسی آزاد) چاپ شده باشد با نویسنده آن مقالات که در این موارد صاحب کپی رایت خواهد بود تماس گرفته و رضایت کتبی آنها را بدست آورد.

فصل دهم : جعل داده ها Data Fabrication

ماده ۱۰-۱: جعل داده ها به معنای ساختن داده ها یا نتایج و ثبت و گزارش آنها می باشد که از مهمترین انحرافات اخلاقی در حیطه نشر پزشکی می باشد.

تبصره ۱: در صورت شک به جعل داده ها در مقالات ثبت شده در دفاتر ژورنالها یا مقالات چاپ شده سردبیران موظف هستند که با بررسی مجدد و کامل شواهد مربوطه و اخذ نظر کارشناسان با نویسنده مربوطه تماس گرفته و توضیحات کافی را درخواست کنند (در صورت عدم پاسخگویی نویسنده به کلیه نویسندهای مقاله تماس حاصل نمایند).

تبصره ۲: در صورت عدم پاسخگویی نویسندهای پاسخ هایی که قانع کننده نباشد موضوع به کمیته ملی اخلاق در پژوهش اعلام گردد.

تبصره ۳: سردبیران حسب مورد می توانند نسبت به رد مقاله یا حتی استرداد (Retraction) مقاله از وب سایت مجله اقدام کنند و در عین حال مورد را به مسئولین پژوهشی مرکز محل کار نویسندهای نیز اطلاع دهند. توصیه می شود در این موارد فلوچارت های (COPE) مد نظر قرار گیرند.

فصل یازدهم: اصول اخلاقی مورد نیاز جهت سردبیران نشریات پزشکی

به سردبیران نشریات پزشکی توصیه می شود که حداقل اصول اخلاقی مورد نیاز جهت انجام وظایف سردبیری منطبق با استانداردهای کمیته بین المللی اخلاق نشر (COPE) را که در ادامه می آیند رعایت نمایند.

ماده ۱۱-۱: سردبیران مسئول کلیه مطالبی هستند که در ژورنالهایشان به چاپ می رسد و موظف هستند که تمام تلاش خود را در جهت تأمین خواسته های خوانندگان و نویسندهای به منظور ارتقاء کیفی ژورنال بکار بگیرند.

ماده ۱۱-۲: سردبیران بایستی نظامی در مجله برقرار نمایند که از کیفیت مطالبی که منتشر می شود اطمینان کافی داشته باشند.

ماده ۱۱-۳: به خوانندگان مجلات بایستی به اندازه کافی اطلاعات لازم در مورد منابع مالی تحقیقات و میزان نقش تأمین کنندگان مالی در پژوهش و چاپ مقالات ارائه گردد.

ماده ۱۱-۴: تصمیم سردبیران جهت قبول یا رد مقالات بایستی تنها براساس اهمیت، نوآوری، شفافیت، اعتبار و میزان تطبیق مقالات با اهداف و دورنمای مجلات باشد.

تبصره: هیچ عامل دیگری از قبیل سن، جنس، نژاد، مذهب، یا گستره جغرافیایی نبایستی در تصمیم سردبیران در قبول یا رد مقالات مؤثر باشد.

ماده ۱۱-۵: سردبیران موظف هستند اطلاعات و راهنماییهای کافی در مورد هر آنچه که از داوران انتظار دارند را به آنها ارائه دهند از جمله در مورد نیاز به رازداری و محramانگی اطلاعات مقالات ارسال شده به آنها.

ماده ۱۱-۶: سردبیران بایستی از داوران مجلات بخواهند که هرگونه تضاد منافع را اعلام کنند و بایستی ترتیبی اتخاذ کنند که هویت داوران محramانه بماند مگر آنکه مجله از روش داوری باز استفاده کند.

ماده ۱۱-۷: سردبیران موظف هستند که اطلاعات کافی در مورد روند کار مجله و هر آنچه که از اعضاء هیئت تحریریه انتظر دارند را در اختیار آنها قرار دهند و ترتیبی اتخاذ کنند که اعضای قدمی هیئت های تحریریه دائما در مورد سیاست های جدید مجله به روز باشند.

ماده ۱۱-۸: ارتباط سردبیران با ناشران و مالکین مجلات بایستی کاملا براساس اصل "استقلال سردبیری" یا Editorial independence باشند به این معنا که سردبیران در تصمیم گیری برای پذیرش یا رد مقالات بایستی کاملا مستقل بوده و تحت تاثیر یا فشار ناشران و یا مالکین مجلات قرار نگیرند.

ماده ۱۱-۹: سردبیران موظف هستند ترتیبی اتخاذ کنند که داوری های مجلات عادلانه، بدون سوگیری و سروقت انجام گیرد و محramانگی اطلاعاتی که از طریق مقالات به دفتر مجلات آنها ارسال می گردد در طی مرحله داوری حفظ گردد.

ماده ۱۱-۱۰: سردبیران وظیفه دارند که از محramانگی هرگونه اطلاعات مربوط به اشخاصی که در طی تحقیق همکاری کرده اند اطمینان یابد در این رابطه در صورت نیاز می تواند فرم های رضایت آگاهانه امضاء شده توسط افراد مورد مطالعه را که ممکن است هویت شان بر ملا گردد از نویسندها درخواست کند.

ماده ۱۱-۱: سردبیران موظف هستند که تمام تلاش خود را در جهت اطمینان از صحت اخلاقی مطالبی که چاپ می کنند بکار گیرند از جمله پاییندی پژوهشگران به دستورالعمل های عمومی و اختصاصی اخلاق در پژوهش های زیست پزشکی کشور که توسط کمیته ملی اخلاق در پژوهش های زیست پزشکی تصویب و ابلاغ شده اند. همچنین آنها باید اطمینان یابند که پژوهش ها توسط کمیته های اخلاق در پژوهش دارای اعتبارنامه از کمیته ملی اخلاق در پژوهش های زیست پزشکی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مورد ارزیابی و تأیید قرار گرفته و ک مصوبه ملی را دریافت کرده اند. لازم است تصویر مصوبه تاییدیه کمیته اخلاق توسط سردبیران درخواست شود.

تبصره: در مواردی که کوچکترین شکی در مورد رعایت استانداردهای اخلاقی و یا اصالت تاییدیه اخلاقی ارایه شده وجود داشته باشد لازم است سردبیران نسبت به استعلام از کمیته اخلاق در پژوهش مربوطه و یا کمیته ملی اخلاق در پژوهش های زیست پزشکی اقدام نمایند.

ماده ۱۱-۲: سردبیران موظف هستند که در صورت هرگونه احراز نقض استانداردهای اخلاقی پژوهش و مقاله نویسی در مقالات در دست اقدام یا حتی بعد از چاپ مقالات واکنش لازم را نشان دهند. واکنش لازم در بردارنده رد مقاله (در مورد مقالات چاپ نشده) یا خارج کردن آن از لیست مقالات (در مورد مقالات چاپ شده) و اعلام مورد تخلف پژوهشی به کمیته ملی اخلاق در پژوهش هستند.

تبصره: هرگونه پنهان کاری و عدم گزارش موارد تخلف پژوهشی آشکار توسط سردبیر نشریه خود تخلف پژوهشی محسوب شده و قابل پیگیری خواهد بود.

ماده ۱۱-۳: سردبیران موظف هستند از قوام اخلاقی مقالات منتشر شده مطمئن باشند و در صورت لزوم با چاپ اصلاحیه های لازم موارد اشتباه، یا گمراه کننده در مقالات چاپ شده قبلی را اصلاح نمایند.

تبصره: استرداد (Retraction) مقالات از نسخ چاپ شده قبلی مجله در موارد زیر توصیه می گردد:

الف: در صورتیکه سردبیر شواهد واضح و مشخصی در دست داشته باشد که نشان دهد نتایج بدست آمده در پژوهش قابل اعتماد نیستند چه در اثر انحرافات اخلاقی مانند جعل داده ها یا در اثر اشتباه در انجام پژوهش یا محاسبات آماری مرتبط

ب: در صورتیکه نتایج مطالعه بدون اجازه یا ارجاع مناسب قبل از ژورنال دیگری به چاپ رسیده باشد.

ج: در صورتیکه مقاله دارای سرفت علمی/ ادبی باشد.

د: در صورتیکه مقاله حاوی گزارش پژوهش هایی باشد که کدهای اخلاقی لازم جهت کار بر روی آزمودنی ها در آنها رعایت نشده باشد.

ماده ۱۱-۱۴: سردبیران بایستی انتقادپذیر بوده و در مورد مقالات چاپ شده قبلی اجازه انتقاد و چاپ نامه های انتقادی را به خوانندگان ژورنال بدهند.

تبصره: در همین رابطه سردبیران نبایستی نظر منفی نسبت به مقالاتی که با استفاده از متد صحیح به جواب متفق می رسند داشته باشند و بایستی امکان چاپ آن مقالات را نیز فراهم نمایند.

ماده ۱۱-۱۵: سردبیران بایستی نسبت به شکایاتی که از روند اجرا یا سایر مراحل کار در دفاتر مجلات شان صورت می گیرد پاسخگو بوده و امکان بررسی آن شکایت و پاسخگویی به آنها را فراهم نمایند.

ماده ۱۱-۱۶: سردبیران بایستی روشهایی اتخاذ نمایند تا اطمینان یابند که مسائل مالی از جمله قبول آگهی های تجاری تصمیم گیری علمی آنها در مورد مقالات را تحت تأثیر قرار نخواهد داد.

تبصره: سردبیران باید سیاست شفافی در خصوص اخذ آگهی و در مورد چاپ ضمیمه هایی که با حمایت مالی همراه هستند داشته باشند.

ماده ۱۱-۱۷: سردبیران باید روش های مشخصی جهت مدیریت هرگونه تضاد منافع مربوط به خود، کارمندان، نویسندهان، داوران و اعضاء هیئت تحریریه داشته باشند.

تبصره: مجلات بایستی سیاستی شفاف در مورد چگونگی مدیریت مقالاتی که از طرف خود سردبیر، کارمندان، یا اعضاء هیئت تحریریه مجلات ارسال می گردد داشته باشند.

ماده ۱۱-۱۸: سیاست های مجله شامل اهداف، دورنمای راهنمای نویسندهان، روش داوری و چگونگی انجام آن، انواع موارد غیر اخلاقی در حیطه نشر و چگونگی برخورد مجله با آنها بایستی بصورت شفاف در صفحات مربوطه مجله جهت خوانندگان اعلام گردد.

فصل دوازدهم: مسئولیت های اخلاقی داوران

داوری مقالات علمی نقش بسیار مهمی در ایجاد قوام و صحت در مقالات چاپ شده دارد. نقش داوران مقالات از جهت اطمینان به صحت علمی و کاربردی مقالات چاپ شده از اهمیت به سزاگی برخوردار است. لذا توصیه می شود داوران مقالات در حین داوری موارد ذیل را در نظر داشته باشند.

ماده ۱۲-۱: داوران بایستی مقالاتی را برای داوری پذیرند که در آن حیطه تبحر داشته و بتوانند در موعد مقرر مورد نظر مجله پاسخگوی داوری باشند.

ماده ۱۲-۲: داوران بایستی کلیه اصول محترمانگی و رازداری مطالبی که برای داوری به آنها ارجاع می شود را رعایت نموده و اطلاعات مربوطه به مقالات و داوری خود را در حین داوری و حتی پس از آن محترمانه نگه داشته و فراتر از آنچه که ژورنال منتشر می نماید اطلاعاتی از موارد فوق را تبادل ننمایند.

ماده ۱۲-۳: داوران بایستی اطلاعاتی را که در حین داوری مقالات بدست می آورند در جهت منافع خود یا منافع (یا علیه) افراد یا سازمانهای دیگر استفاده نمایند.

ماده ۱۲-۴: داوران بایستی کلیه مواردی را که بالقوه منجر به تضاد منافع می گردد را بیان نموده و در موارد مشکوک با ژورنال مشاوره نمایند.

ماده ۱۲-۵: داوران بایستی کاملاً مراقب باشند که داوری آنها تحت تأثیر محل ارجاع مقاله، ملیت، مذهب، عقاید سیاسی، جنسیت و یا سایر مشخصات نویسندها و یا دغدغه های مالی قرار نگیرد.

ماده ۱۲-۶: داوران بایستی هنگام داوری کاملاً سازنده داوری نموده و از بکار بردن عبارات خصومت آمیز، افtra آمیز، یا مو亨 خودداری کنند.

ماده ۱۲-۷: داوران بایستی هنگام داوری توأمndی تخصصی و شخصی خود را به گونه ای در اختیار ژورنال قرار دهند که داوری آنها نمایه صحیح و واقعی از تخصص آنها باشد.

ماده ۱۲-۸: داوران بایستی توجه داشته باشند که جعل هویت در هنگام داوری بعنوان یک عمل غیراخلاقی سنگین محسوب خواهد شد.

فصل سیزدهم: موارد متفرقه

ماده ۱۳-۱: در مقالاتی که خلاصه آنها قبلاً در کنگره های داخلی یا بین المللی عرضه شده است موضوع باید با شفافیت کامل، و زمان و مکان ارائه خلاصه مقاله قبلي به اطلاع خوانندگان برسد.

ماده ۱۳-۲: کلیه موارد اخلاقی که در مورد مقالات چاپ شده در ژورنالهای چاپی لازم الاجرا می باشند در مورد ژورنالهای الکترونیکی نیز صادق می باشد.

ماده ۱۳-۳: انتشار آگهی در ژورنالهای علمی بلامانع استس مشروط بر آن که متن تبلیغاتی چاپ شده منطبق با واقعیات علمی بوده و از طریق ارائه اطلاعات غلط و گمراه کننده خواننده را اغوا ننماید.

تبصره: تبلیغات مربوط به موسسات و حرفه مندان پزشکی حتماً باید دارای مجوز تبلیغات از سازمان نظام پزشکی باشند.

ماده ۱۳-۴: نویسنندگان مقالات، داوران، و سردبیران وظیفه دارند که حداقل تلاش خود را در جهت حفظ محramانگی و رازداری اطلاعات مشخص کننده هویت بیماران در هر مطلب چاپ شده در مقاله اعم از متن، عکس ها یا جداول بنمایند.

ماده ۱۳-۵: در هنگام انتشار عکس های پزشکی در مقالات بایستی قسمت های نمایش داده شده در حد ضرورت ارائه اطلاعات علمی باشد و از چاپ عکس قسمت های غیرضروري اجتناب گردد.

ماده ۱۴: نحوه برخورد با تخلفات مرتبط با انتشار آثار پژوهشی